

TELEGRAFUL ROMAN.

Nr. 82. ANUL XII.

Sabiu, in 18/30 Octobře 1864.

Telegrafulu ese de doua ori pe septem-
man: joi'a si Duminic'a. — Prenume-
ratiunea se face in Sabiu la espeditur'a
oici pe afara la c. r. poste, cu bani
gal'a prin scrisori francate, adresate
catra espeditura. Pretiulu prenumerati-
nei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a.
ear' pe o jumtate de anu 3. fl. 50. Pen-
tru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

tru provinciele din Monarchia pe unu an
8 fl. era pe o jumtate de anu 4 fl. v. a.
Pentru princ. si tieri straine pe anu 12
pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru
intea ora cu 7. cr. sirulu cu litero
mici, pentru a doua ora cu 5 1/2 cr. si
pentru a treia repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Diet'a transilvana.

Siedinti'a din 5/17 Septembrie 1864.

Dupa Pope'a, a carui cuventare o-amu comunicatu mai
pe largu in nr. 81, urmęza la cuventu Axentiu Severu.
„Navita de ventis, de tauris narat arator;“ apoi in cuventu
lungu si intreruptu adeseori de ilaritate, in care tiese si istori'a
sea din 1848, privindu lucrulu din punctu de vedere alu eco-
nomiei, si demonstrandu, cum cele 100—200 mii f., ce i-aru
consta pe anu tribunalulu supremu, pentru Vien'a aru fi ne-
mic'a, ear pentru Ardealu forte insemnatu, precumsi din
punctulu de vedere alu economiei statului, ca sa se inputineze
spesele transportulu charticloru si persóneloru: partinesce con-
clusulu celu vechiu alu dietei.

Gull combate asse tele lui Pope'a si Axente si reco-
manda propositiunea comitetului, dupa-cum o-a modificatu re-
gimulu. Dęca candu a fostu verb'a de drumulu feratu n'amu
facutu apelu la autonomi'a tieriei, apoi acum cu atata mai
vertosu sa nu facemu, caci acęsta autonomi'a prin intrebarea
localitãtii tribunalului nu patimesce nimicu.

Dupace mai vorbescu Popoviciu si Alduleanu,
la votare propunerea lui Herbert nu
se priimesce, propunerea lui Vajd'a nu se prii-
mesce;

ear propositiunea regimului se prii-
mesce, si astfelu resiedinti'a tribunalului supremu se defige in
Vienn'a.

Cu aceste siedinti'a—un'a din cele mai interesante in
acęsta sesiune—se ncheia.

Siedinti'a din 9/21 Septembrie 1864.

Nainte de a trece la referat'a acestei siedintie, ceremu
indulginti'a cetitoriloru nostri pentru confundarea unoru cuven-
tãri din siedinti'a trecuta si din siedinti'a acęst'a,— confun-
dare, ce provine din greutatea, cu carea unu diariu micu
pote folosi protocoalele stenografice.

Dupa citirea protocolului in limb'a romãna, se trece la
desbaterea speciala asupr'a art. de lege privitoriu la tribuna-
lulu supremu transilvanu. Herbert innoiesce propunerea
sea facuta inca la desbaterea cea d'antãiu a acestui obiectu:
ca tribunalulu supremu transilvanu sa se contopęsca cu cur-
tea cassativa din Vienn'a. Vajd'a vorbesce de nou pen-
tru pastrarea conclusului dietalu in privinti'a curtei supreme
judecatoresci, dupace propunerea densului dela desbaterea ge-
nerala nu s'a priimitu. Puscariu in cuventu mai lungu
combate atatu propunerea lui Herbert, cãtu si a lui Vajd'a si
recomanda art. de lege modificatu de regimu. Dr. Ratiu in
cuventu forte energicu apostrofęza autonomi'a Transilvaniei, ce
devine in periculu prin acęsta stramutare. Transilvani'a au
adusu atatea jertfe pentru imperiu, si dintre tierile de dincocę
de Leitha ea a fostu cea d'antãiu, carea a inarticulatu diplo-
ma si patent'a, si acumu diet'a eii se ingrope autonomi'a ?!

Zimmermann si Esc. Sea Poppu pentru propune-
rea regimului, Br. Salmen pentru propunerea lui Herbert,
Mog'a, Balomiri, Vlass'a, Baritiu, Pope'a, Axentiu pentru con-
clusulu dietalu de mai nainte; Fogarasy, Gull, Popoviciu si
Trauschenfels pentru propositiunea regimului, carea apoi
la votare se si priimesce.

(Din cuventãrile rostite in aceste douę siedintie ne re-
servãmu a comunicã unele mai pe largu.)

Siedinti'a din 11/23 Septembrie 1864.

Dupa citirea protocolului in limb'a magiara, Presied.
intreba, ca luã-se-voru la desbatere noua toti §§-ii, si cei

modificati si cei nemodificati din articolulu de lege, ori numai
cei d'antãiu? Zimmermann nu va sa scie decãtu de re-
gula mentulu dietei, dupa care propositiunile regimului au a
se pertractã ca ori ce alte propositiuni, adica a se desbate din
punctu in punctu, din § in §; si acęst'a trebuie sa se faca
si aici, caci la acęst'a are diet'a dreptu. Fogarasy din
contra crede, ca la ordinea dilei suntu numai cei doi §§-i
modificati; mai departe nu se pote intinde diet'a. (Appro-
bare din stang'a.) Filtsch pentru casulu, candu s'aru
luã la desbatere toti §§-ii, si-reserva dreptulu de a vorbi la
§ 3. Dr. Teutsch regreta, ca nu pote fi de parerea
lui Fogarasy, dar crede, ca prin acęst'a s'aru vatemã, ba
s'aru nimici dreptulu, ce-lu are tier'a ca unulu din cei doi
factori ai legislatiunei. Caci dęca diet'a e unulu din acesti
doi factori, atunci urmęza de sine, ca ea are dreptulu
de a venturã unu articulu de lege modificatu de regimu pãna
atunci, panacandu diet'a si regimulu se'ntalnescu in dorintiele
loru. Acęst'a asiã a si fostu toldeun'a, dapacum se pote ve-
de din protocoalele dietale din secululu 17, 18 si 19.

Zimmermann repetiesce parerea sea si staruiesce
cu totu deadinsulu, ca sa se pertracteze de nou paragrafi
legei intregi, cari nu suntu sanctiunati in form'a aceea, in carea
i-a substernutu diet'a ci din partea regimului s'au modificatu.
Acęsta pertractare de nou a obiectului e in sa de lipsa si pentru
aceea, caci prin modificarea unui § dintr'o lege se potu alterã si
alti §§-i, cari stau in legatura cu §-ulu modificatu. De aceea dęca
e verb'a, ca are diet'a dreptulu de a desbate de nou legea
acęst'a, atunci densulu trebuie sa dica neconditionatu, ca are;
ear dęca e verb'a, ca are diet'a voia a o pertractã? atunci e
alta intrebare, si acęst'a o va decide diet'a insasi.

Puscariu: Dupa cum amu intielesu eu, intrebarea
din partea presidiului e, ca sa luãmu noi legea venita in josu
la desbatere noua din § in §. Eu dicu, cum ca noi nici de
cãtu nu potemu sa o luãmu la desbatere noua, pentru ca dęca
amu luã noi legea acea pe care o amu facutu si pe care Mai.
Sea o au intaritu; dęca dicu amu vrea a luã a doua ora la des-
batere, de aci aru urmã douę calamitãti. Un'a ca s'aru face
casu de precedentia, ce aru fi in contr'a moralitãtii parlamen-
tarie si ce aru face ne sigura ori ce contractare in-
tre dieta si coronã. Se delucidãmu lucrulu d-loru cu
unu esemplu practiculu chiaru cu privire la obiectulu de
fatia. Daca noi legea acęst'a, pe care o amu facutu si pe care
coronã o au priimitu si intaritu afara de unu §, la care acum
ne-amu acomodatu si noi, dęca noi din nou amu luã la des-
batere, atunci aru urmã, ca noi avemu dreptu sa schimbãmu
din legea acęst'a toti §§-ii. Atunci legea acęst'a iara aru tre-
buã sa męrga in dreptu, spre acestu scopu, ca coronã sa
o interesca si sa o trimita inca odata la noi indereptu spre
a o luã iar in discusiune noua si asiã fãra sfarsitu. Acęst'a e
in contr'a moralitãtii parlamentarie, ce se pote asemenã tocmai
cu acelu lucru, ca candu te duci in tãrgu sa cumperi p. e. o
parechia de telegari. Proprietariulu cailoru cere 200 # pe ei,
eu ii dau 100, noi targuimu, in sfarsitu me chiama proprie-
tarulu de cai si-mi dice, ca acum ti-i dau si cu 99 de #; Eu
dicu ba, ca acum nu-mi trebuie nici cu atãt'a. Tocmai ace-
st'a e si pentru tergaciulu lucru rusinosu, cu atãt'a mai vertosu
pentru unu parlamentu. Astfelu de procedurã nu ne-aru duce
la scopu, pentru ca noi amu merge intr'unu circulu vitiosu
si legea nu si-aru poté ajunge scopulu eii, care noi altmintrelea
vremu ca cãtu mai curendu sa intre in activitate, si amu veni la
proverbulu: ca cine nu vrea sa cõca cerne tõta diu'a. Cum schim-
bãmu noi ceva, cum bagãmu noi ceva nou in lege, atunci le-
gea numai este intarita, ci e o lege noua. Dõr intrebã eu,
pentru ce sa luãmu noi legea acęst'a la desbaterea speciala
din § in §? Dõr pentru aceea, ca cutare si cutare deputatu

cu ocaziunea desbaterei antai'a nu a fostu de fatia? Acést'a nu este caus'a; căci atunci îndata ce vine unu deputatu in dieta, care pâna acum nu a luat parte la desbatere, aru trebui, că tôte legile, care s'au facutu nefiindu elu de fatia, trebuie luate de nou la pertractare. Dar chiaru sa fia lucrulu asiá precum a disu Dlu regalistu Z i m m e r m a n n, ca legea acést'a nu e intarita de Imperatulu, intrebu eu pe D. reg. Zimmermann, ca deca nu e intarita legea acést'a, ore o amu facutu noi legea acést'a, si deca o amu facutu noi, pentru ce sa o mai revedemu si pentru cá sa ne mai perdemu tempulu cu ea, devreme ce ne ascépta alte lucruri urgente, cu care avem sa ne ocupámu. — De aceea eu dicu, ca nu me invoiescu cu procedur'a acést'a, cá Dlu Presied. a sloboditu astfelu de intrebare la discussiune. Deca d. reg. Zimmermann se provóca la casuri precedinti ale dieteloru dinainte de 1848, eu voiu aduce o precedintia din dieta nóstra, care s'au întemplatu cu articolulu de lege despre inarticularea natiunei romane, care lau intaritu insasi corón'a cu deosebire ca s'au facutu schimbári numai in doi §§-i. Cu ocaziunea desbaterei legi acestei'a intarite de Mai. Sea, presidiulu dietale n'au slobozitu ceialalti §-i la desbatere, fára numai cei modificati, si diet'a séu invoitu.

Gaitanu: Nu e asiá!

Puscariu: Ba asiá e! Eu sum in stare a aretá acést'a din protocolulu stenografiloru. Eu sum dara, dloru, de parere, ca nu sta in puterea nóstra a schimbá legea acést'a, ba nici nu este de lipsa si oportunu, cá sa mai desbatemu despre ea si sa perdemu tempulu cu astfelu de discussiuni nóue, cari nici nu se potrivescu cu parlamentarismulu, ori cu moralitatea parlamentara, cá o lege intarita de coróna, astadi dupace amu ispravitu lucrulu, cum dice proverbulu sa dámu cu piciorulu, candu sustariulu e plinu de lapte. (Ilaritate). Asiá dara eu rogu pe Dlu Presiedinte, cá legea acést'a sa nu o mai lase sub discussiune, ci numai § 6, care inca are numai o indreptare stilistica de scopu.

Obert face propunere in scrisu, cá la desbatere sa se ia numai §§-ii modificati, apoi reprobéza intre applause sgotóse asemanárele cele „drastice“ (tárgulu cailoru etc.) facute de Puscariu.

Rannicher sprijinesce propunerea lui Obert, căci si-aduce aminte totdeun'a de cuvintele ce le a pusu diet'a in representatiunea din 21 Augustu 1863: ca-si tine de datorintia a ajunge cátu mai curendu la rezultate salutifere in administratiune si justitia. Deca aru schimbá diet'a ce-va in articolulu de lege, prin acést'a aru dá voia si corónai de a schimbá, si acést'a aru intardiá nespusu activitatea legislatiunei.

Branude Lemény inca sprijinesce propunerea lui Obert, cá adeca sa nu se slobóda cas'a acum din nou in discussiunea acestui articulu de lege, care a venitu intaritu de Mai. Sea cu o mica modificatiune; si pre lângá cele ce s'au adusu inainte din partea lui Fogarasy si Rannicher, putine are sa reflecteze in privinti'a acést'a. — Cátu pentru intrebarea, ca incátu se tine de dreptulu inaltei case a se slobodi de nou in discussiunea articulu de lege intaritu de Maiestatea Sea, se alatura cu totulu lângá parerea lui Fogarasy si e de convingere, ca diet'a nu s'aru poté acum din nou slobodi in discussiunea articulu de lege intaritu. Insa prescindendu dela cestiunea meritoria de dreptu, care nici ca se afla la ordine, e de convingere, ca este unu articulu de lege cátu se poté mai urgente; eara despre alta parte avem obiecte de asemenea urgentia si de asemenea importantia, cu care sa ne ocupámu: impartirea tierei, organizarea politica si judiciaria etc.; deci sa ne silimu cátu se poté sa le ispravimu si acelea, deórece cu acelea este legata ordinea legala din tíera, pacea, liniscea si multiamirea poporului; pentruca cu totii scimu, ca suntemu intr'o stare, care nemultiamesce poporulu, nemultiamesce pre ampliatii si insusi pre regimu, si care e o nemultiamire generala a tierei. —

Asiá dara sa pastrámu tempulu pentru alte obiecte, cu atátu mai vertosu, ca tempulu trece si momentulu inchiderei dietei se apropia. —

Din aceste motive a sprijinitu propunerea lui Obert. Acum sa procedemu la deslegarea intrebárei, care o propune Presiedintele; ca adeca voiesce diet'a a se slobodi in discussiunea articulu de lege intaritu de Mai. Sea, ori nu? In privinti'a acést'a e cu totul de parere, ca nu este nici decátu iertatu si de lipsa, cá diet'a sa se slobóda acum in discussiunea acestei legi din § in §, dara nici cu cuvintia, ba cutéza a dice, ca aru fi in contr'a datorintiei reverintiei cátra noi insine si cátra Mai. Sea, cá noi sa ne slobozímu a discutá, a trage la desbatere unu articulu de lege adusu de dieta ieri alaltaieri si intaritu de Mai. Sea. — Dara este si cu totul de prisosu, pentru ca impregiurárele de ieri a-

laltaieri pâna in momentulu de fatia nici de cátu nu s'au schimbatu. Póte numai ca unulu séu altulu dintre multu stimatii membri ai dietei, cari atunci nu se aflau de fatia, acum suntu presinti — Articulu de lege cu modificatiunea la § 1 se afla intaritu de Mai. Sea, si acum noi sa ne slobodímu la desbatere, sa ne slobodímu la modificatiuni nóue, si atunci deca s'aru substerne Mai. Sale, póte ca dupa cum i se pare au atinsu si D. antevorbitorin Rannicher, ca prin acést'a amu dá óresi cum unu casu de precedintia din partea unui factoru alu legislatiunei, adeca cá acestu articulu de lege, ce l'amu adusu mai inainte si l'au intaritu Mai. Sea, atunci si Mai. Sea aru poté iarasi sa lu schimbe, — ceeace in adeveru aru fi unu ce neplecatu, candu in articulu de lege substerntu si intaritu, dupa aceea substernendu-lu spre sanctiunare, amu vedé ce-va schimbatu. Dar cu atát'a mai putínu vede cause a se slobodi diet'a din vou la desbatere, de órece in totu cuprinsulu articulu de lege nu s'a facutu nici o alterare nici o schimbare prin aceea ce s'au facutu in § 1 (?) Asiá nu aru fi nici o necesitate, cá sa se ia articulu de lege din nou la desbatere. (Bravo!)

Rosenfeld face propunere, ca prescindendu-se dela aducerea de conclusu asupr'a propunerei facute din partea lui Obert, sa se ia la desbatere speciala articulu de lege intaritu de Mai. Sea din § in §. E sprijinitu.

Gaitann. Observandu procedur'a care o au urmatu presidiulu in aceste 2 sessiuni ale dietei, totdeun'a s'a convinsu, ca presidiulu a consideratu proiectele de lege venite la dieta confirmate séu incatava schimbate de Mai. Sea, cá propuneri regesci si totu intr'unu modu cá si acelea d'antáiú le-a luat si acestea la antái'a, a dóu'a si a trei'a citire. Procedur'a acést'a din parte-si o afla amesurata regulamentulu de trei, pentruca acolo intre proiectele de lege confirmate de coróna si intre propunerile regimulu nu se face nici o deosebire, nici macaru nominala, ci vinu inaintea dietei totdeun'a numai cá propuneri regesci. Purcedendu dara din punctulu de vedere alu reg. de trei si avendu in vedere, ca fiacare dieta are sa-si elaboreze regulamentulu seu de trei, si densulu consimte cu aceia, cari dicu, ca diet'a de astadata sa nu intre in resolvirea meritoria a intrebárei. Deca diet'a are dreptu si are datori'a de a se slobodi in desbaterea singuraticiloru paragrafi ai unei legi in totu cuprinsulu eii intarite de coróna séu in unele párti modificate? resolvirea intrebárei acestei'a este de mare importantia, si dupa parerea densulu aru trebui la compunerea reg. de trei sa se ia in consideratiune multefariile casuri, si sa se precizeze legea, cá sa deá garantia de ajunsu dietei de a disputá unele párti si unii paragrafi ai unui proiectu de lege aprobatu de coróna in parte, séu sa deá ocaziune de a pertractá mai departe cu corón'a si a complaná lucrulu, eara nu de a o adstringe la rumpere. Resolvirea intrebárei in merito nici nu sta la ordinea dilei, pecandu propunerea lui Rosenfeld este cu totulu potrivita cu procedur'a urmata de Presidiu pâna acum'a si cu regulamentulu provisoriu de trei, si de aceea o partinesce.

Obert apera propunerea sea contr'a lui Rosenfeld si Fogarasy. Lui Fogarasy i raspunde între altele, ca maxim'a citata de acest'a: „Roma locuta, res decreta!“ aici nu poté avé valóre; deórece e o maxima de credintia, si cá atare poté avé numai valóre relativa. Propunerea densulu nu e de prisosu, căci § 2 din regulamentulu de trei dice, ca diet'a are dreptulu, de a priimí ori de a reieptá o lege, candu aceea vine la votare; si de aici se deriva si dreptulu de a desbate asupr'a eii din § in §.

Dupa aceea mai vorbescu Balomiri, care propunerea lui Obert o afla negativa si a lui Rosenfeld afirmativa, dar nici un'a nici alt'a nu aru fi apta, a se luá la desbatere speciala. Dintr'alte densulu inca crede, ca propunerea lui Rosenfeld este cea mai buna; apoi dupace repres. regimulu Aloisiu Popu si Dr. Teutsch inca vorbescu in favórea propunerei lui Rosenfeld, ear Puscariu face propunerea, cá articulu de lege, ce se afla la ordinea dilei si este intaritu de Maiestatea Sea, sa se radice la vigórea de conclusu en bloc, fára de a se desbate mai departe:

La votare propunerea lui Rosenfeld, dupa o discussiune formalá între Puscariu, Presiedintele, Gaitanu, I. Balomiri si Gull, se primesce, si astfelu devenindu conclusu, se incepe cetirea §§-loru, precum urméza unii dupa altii.

La intrebarea Presiedintelui, se aduce la sprijinire si propunerea lui Puscariu, carea se si sprijinesce.

Zimmermann staruiesce cu totdeadinsulu, a se desface justitia de administratiune si a se assecurá celei d'antáiú independintia, ce i se cuvine si ce o are si in alte staturi. Spre scopulu acest'a face propunerea urmátóre: § 2 din articulu de lege sa sune asiá: „Acestu tribunalu

va consiste din unu presedinte, 6 consilieri ordinari și din personalulu, ce va fi de lipsa pentru ajutorintia și manipulațiune. Cea d'antâiu denumire a membrilor acestui tribunalu va urmâ prin Mai. Sea în urm'a preamilitiei candidatiuni facende prin Cancellari'a aulica transsilvana, ear celelalte denumiri se voru face în urm'a propuneriloru, ce voru avé sa se faca prin acestu tribunalu însusi. Nici unu individu dela acestu tribunalu, fiindu denumitu definitivu, nu se pôte departâ temporariu, nici dimisiunâ afara de sentintia judecatorésca intrata în vigóre de lege. Nici unulu din membrii acestui tribunalu nu se va poté pune în altu serviciu séu în pensiune, fără numai la cererea lui propria. — Acésta propunere propunatorulu o motivéza cu esacitate din punctu în punctu, escusandu-se cu aceea, ca la antâi'a pertractare a obiectului n'a fostu de fatia, căci altmintrea faceá propunerea sea înca atunci. Propunerea se sprijinesce.

Dr. Teutsch în cuventu fórte oratoricu da dreptu lui Zimmermann în principiu și demustra prin Istori'a tranna, cătu de multu s'au silitu staturile totdeun'a a aduce justiti'a în starea celei mai perfecte independintie; dar din punctu de vedere alu oportunității, și anume că sa nu se tragane preste mesura realizarea acestei legi atât de importante, propune, că § 2 sa se priimésca în form'a lui originala, ear cerintieloru lui Zimmermann sa se faca destulu în determinatiunile generale, ce s'aru pune în fruntea legi pentru forurile justitiare de instanti'a antâi'a.

Rannicher, aretandu și densulu mai pe largu, cătu de însemnata este propunerea lui Zimmermann și cé urmari va trago dupa sine, fiindu unu principiu cu totul nou, face propunerea: că acésta motiune sa se tracteze dupa § 43 din regulamentu, adica sa se tiparésca, sa se impartia între membrii dietali, să se dea comitetului de justitia spre preconsultare, și apoi la tempulu seu sa se puna la ordinea dilei. E sprijinitu.

Gull partinesce propunerea lui Zimmermann, în principiu; de altmintrea e de parerea lui Dr. Teutsch. Herbert totu camu asemenea.

Zimmermann esplica mai pe largu propunerea sea.

V. Pres. Poppu: Nu am avutu de cugetu, dice, sa iau cuventu la §. 2. din articolulu de lege, care ne sta în nainte, nu am avutu de cugetu, se me batu pentru acele doue mere de cearta, care le-a aruncatu aici între noi D. regalistu Zimmermann. Mi pare bine, ca pre merulu celu dintâiu nu l'a apucatu nime, ci i-a remasu Dlu Zimmermann, și amu sperantia ca și alu doilea i va remané D. Sele, și înalt'a casa nu-lu va priimi.

Alaturandu-me și priimindu cu totul parerea dlui. reg. Dr. Teutsch și a dlui dep. Rannicher, încâtu dicu, cumca obiectulu, care l'a adusu dlu regalistu Zimmermann înainte, e cu multu de mai mare însemnatate decâtu sa se póta deodata numai din incidentulu acest'a a se conchide asupr'a lui, — mi i-au voia, afara de argumentele aduse de D-loru, a aduce unu altu argumentu, séu mai bine dicendu, a face pre înalt'a casa atenta, ca óre potrivesce-se propunerea dlui Zimmermann antâiu cu bun'a cuviintia parlamentara, a dóu'a cu demnitatea acestei înalte case. Dicu antâia cu bunacuviintia parlamentara. Eu nu voiu, și nu potu denegá nici odata dreptulu dietei, de a se ocupá cu desbaterea unei legi intarite atunci, cându acésta nu s'a intaritu, dupa cum s'a tramisu de dieta spre intarire; insa cugetu, cumca nici odata nu va fi o dieta în acea positiune, că într'unu astfelu de casu, cându unu articulu de lege, substernutu de dieta spre confirmare, va veni îndereptu la dieta schimbatu, sa se lase în o discussiune asupr'a puncteloru acelor'a ale legi, care nu stau în nici o legatura cu schimbările facute, déca împregiurările nu s'au schimbatu. Suntu trei luni, decându s'a trimisu acestu proiectu spre confirmare; de atunci nu s'au schimbatu împregiurările intru nimicu. Intrebu dar, ce cauza aru poté sa fia, carea se misce totu pre acea dieta, că materiile ce sau desbatutu și conchisu odata, sa le iee din nou la desbatere, séu plane se conchida acuma altfelu. Nu e nimicu nou, Dloru, ceeace dice astadi dlu Zimmermann; ne aducemu aminte, ca s'au facutu și la desbaterea trecuta propunerea, că amplotiati dela tribunalulu supr. sa se aléga prin dieta, precum a fostu înainte de 1848; s'a vorbitu și atunce despre independintia judecatoriloru destulu. Déca diet'a astadi aru priimi propunerea dlui Zimmermann, atunci aru trebui sa recunóscemu, cumca dietei de atunci, fără de d. Zimmermann, nici în minte nu i-a venitu materi'a acésta, nici n'a cugetatu asupr'a eii, și trecendu-o cu vederea, a facutu numai unu § neindeplinitu. Esc. Sea n'aru lua nici opata acésta invinuire asupr'a si, ca la facerea unei legi aru fi trecutu ceva cu vederea. Pentru aceea socotesce, ca unde nu s'a schimbatu nimic'a, sa nu se mai ia legea de nou la desbatere, cu atât'a mai puțin sa se schimbe. Socotesce, ca propunerea lui Zimmermann nu se potrivesce nici cu demnitatea

casei, căci nu se potrivesce cu demnitatea acestei înalte case, că acumu neschimbându se nici decatu împregiurările, sa schimbâmu aceea, ce înainte de trei luni amu hotaritu și substernutu Maiestatei Sele spre confirmare. Recomanda dar priimirea § lui 2., asiá, cumu e confirmatu. (Bravo!)

Gaitanu partinesce propunerea lui Zimmermann, pentru ca corespunde pareriloru și convictiuniloru sele desfasiurate la § 14; căci diet'a a creatu unu tribunalu supremu, fără de a-i assecurá prin vre-o dispositiune independintia. Apoi administratiunea justitiei n'o alla asiá defectuósa, încâtu iufiintierea unui tribunalu supremu sa fia o necesitate urgente, ear calamitâțile și intardierile, ce se intempla ici colea în administratiunea justitiei, densulu le atribue mai multu impartirei ceii desmembrate a tierci și respandirei tribunaleloru de justitia prin comunele orasiene și mai și satene sub titlu de autonomia comunala, dupa care atâtea comune mici și ticalóse s'au însarcinatu cu administratiunea justitiei, și cari apoi totu vinu la regimu dupa bani (Ilaritate.) Aceste și alte împregiurări îngreuză justiti'a, ear nu lips'a de individi cualificati, dupacum dice Herbert; căci de acestia suntu destui în tíera. Recomanda propunerea lui Zimmermann, și cadíendu acésta, a lui Rannicher, carea e resolutu a o sustiné chiaru și atunci, cându Rannicher o-aru retrage.

Budacker înca partinesce în principiu propunerea lui Zimmermann; apoi propune, că propunerea lui Zimmermann sa se transpuna spre antecocsultare și reportare acelu comitetu, care este însarcinatu cu desbaterea preliminară asupr'a organizării justitiei în instanti'a prima. E sprijinitu.

Brannde Lemény partinesce în principiala propunerea lui Zimmermann, dar de óre în articolulu de lege privitoriu la tribunalulu supremu nu este nicaria vorb'a despre desfacerea justitiei de administratiune, ear loculu celu mai potrivit pentru acésta va fi la organizarea tribunaleloru de instanti'a antâi'a, pentru aceea partinesce acum propunerea lui Teutsch și a lui Budacker.

C. Schmidtarata parere de reu, ca Zimmermann a esitu cu propunerea acésta tocmai acum; pe bas'a regulamentulu de trei propunerea acest'a aru fi trebuitu sa se dea presedintelui în scrisu, și acésta aru fi trebuitu sa defiga o di spre a o aduce la ordinea dilei, ear propunatorulu aru fi trebuitu a se dá tempu și ocaziune, a motivá propunerea sea. Si asiá adoptându parerile desfasiurate de Dr. Teutsch și de Esc. S. Popu partinesce priimire §-ului 2 în form'a aceea, în care a venitu dela regimu.

D. Eugenu de Trauschensfels că referinté combate propunerea lui Zimmermann, că un'a, ce de o parte merge prédeparte, ear de alt'a nu merge destulu de departe; nu merge destulu de departe pentru aceea, căci influintiarea și presiunea asupr'a judecatoriloru nu se pôte face numai prin departarea din postu, prin transpuneru séu pensiunári, ci și prin adasuri de léfa, prin darea de titluri, orduri s. a. Dar de alta parte propunerea merge prédeparte; căci déca consiliarii acestei curti nu se potu pensiuná, fără la cererea loru, atunci acestu tribunalu supremu aru deveni cu tempu unu spitalu de babe. (Ilaritate.) Căci consiliarii, chiaru și dupace aru servi 40 ani, nu s'aru pensiuná, că sa nu pérda banii de cuartiru séu alte emolumente, ce le-aru avé cá functunari actuali, pecandu în staturi, cari au justitie de modelu, esista legi anumite, pâna cându pôte fi unu judecatoriu în serviciulu actualu: deci nu pôte priimi propunerea lui Zimmermann, ci recomanda priimirea §-ului 2 în form'a aceea, dupacum a venitu confirmatu de M. S.

Nainte de votare Rannicher retrage propunerea sea în favórea propunerei lui Budacker.

La votare, dupace Gaitanu declara ca va sustiné propunerea lui Rannicher și cându acésta o aru retrage (căci dându-se comisiunei propuse de Budacker, atunci fiindu aprópe și tramiterea la senatulu imp., lucrulu iarú s'aru amaná ad calendas graecas),

propunerea lui Zimmermann nu se priimesce, ear

propunerea lui Puscarin (priimirea en bloc a tuturor §-iloru fără desbatere mai departe), se priimesce; asemenea și propunerea lui Budacker.

Zimmermann propune a trei'a citire, ce se si face, și astfelu articulu de lege întregu, cu modificatiunile facute de regimu, se priimesce.

Apoi se dau spre citire mai multe petituni, și anume: a comunei Amnasiu: pentru de a remané la Mercurea; a comuneloru din scaunulu filialu alu Talmaciului: Boiti'a, Talmacelu, Sebesiulu de sus și de jos, cá sa se pertracteze cătu mai curendu caus'a drepturiloru regale; petitunea comuneloru foste granitieresci: Orlatu, Jina, Vestemu și Racoviti'a, cá muntii revindicati, cart sa

afla acumu mai de 100 ani in mânilor sa remâna si pe venitoru asiã, si sa nu se dee natiunei sasesci seu altoru pretendenti presumptivi; apoi petitionile mai multoru comune sasesci din districtulu Bistritiei, spre a remanã incorporate la municipiulu sasescu; in fine o petitiune a **Saceliloru**: (Satu lungu, Cernatu, Turchesiu, Bacifalau, Terlurgeni, Purcereni, Zezinu, Budil'a, Marcosiu, Teliu si Buzeu, preda prin Pope'a, spre a nu fi reincorporate la municipiulu Sabiului, resp. sub municipiulu Brasiovului, ci date la unu municipiu romanescu, s. e. la alu Fagarasiului.

Cu acestea siedinti'a se'ncheia.

Sabiul in 17/28 Octob. Astadi se terminã si-rulu siedintieloru dietale pe anulu 1864. Presiedintele **Groisz** multiamesco membriloru pentru concursulu si zelulu manifestatu. **Obert** aduce o acclamatune forte elocuinte pentru Imperatulu, pentru Senatulu imperialu si pentru libertate; **Fabini** pentru ablegatii la Senatulu imperialu; **Mog'a** pentru toti membrii dietei; **Br. Salmen** pentru Esc. Sea Comissarulu regescu **Conte Crenneville**.

Dupa aceea toti deputatii si regalistii mergu in corpore, cu Presiedintele in frunte, la Esc. Sea Gubernatorulu si Comissarulu regescu.—Dupa scirile din foile vienese Senatulu imperialu se va deschide prin Maiestatea Sea Imperatulu in persóna.

Sabiul in 16/28 Octob. Satulu invecinatu **Siur'a-mare** a fostu eri sera teatrulu unui focu infricosiatu, care sa fia nimicitu averea a mai multu de 60 familii. Caus'a escãrei focului inca nu se scie.

Naseudu in 6 Octob. **Pré On. Domnule Redactor!** Din'a din 4 Octob. a. c. are pentru noi, ba pentru toti fratii ardeleni, o insemnatate mare, fiindu din'a onomastica a Protectorulu gimnasiulu nostru, a Maiestãtii Sele Imperatulu, si dnu'a aniversãrei infiintãrei acestui gimnasiu, precum si a radicãrei clasei a II gimnasiale; s'au serbatu dara cu acea devotiune, care caracteriseza pe locuitorii acestui Districtu sub tôte impregiurãrile din tempii cei mai vechi.

E unu ce sublimu, candu vede cineva—si acest'a chiaru si acum'a candu pe cãli politice ni se disputa proprietãtãle avitice si ni se iau muntii daruiti prin mai multi Imperati, — cum curgu locuitorii nostri din munti si vãli spre cas'a Domnului, pentru a rogã mil'a cerului pentru sanatatea, indelung'a vietiã si bunasporirea prãgratosulu nostru Monarchu.

Chiaru strainulu e surprinsu vediendu bisericile de credinciosii eii asiã umplute, incãtu mai nu pôte strabate in ele. Dilei acesteia a percurse in ser'a precedentã iluminare, transparente, bubuitu de pilone, serenada, tortie, etc. **Reversatulu** eii l'a anuciata 101 buburi pilonarie si revelulu cu musica. La 9 ore intrare in bisericã si liturgisire, dupa aceea s'au juratu invetiatorii si catechetii dela scólele normale de aici, si dela triviale din Monoru, **San-Georgiu**, **Telciu** si **Zacr'a**, apoi **Professorii** ambeloru classe gimnasiale, a caror'a salarie s'au urcatu in urmarea organisãrei aprobate de In. Cancelaria aulica. La amedi prandiu si toste,—cele mai nimerite prin **Domnulu Presiedinte Leonte Luchi** pentru **M. S. Protectorulu gimnasiulu gr. cat. de aici** si prin **Dlu medicu distriactuale Dr. Stefanu Popu** pentru **dejurati Invetiatori si Professori**. —

Nici ca a potutu fi rezultatulu altulu! Noi se contribuim la biseric'a din **Demsiusi**, candua nôstra se afla inchisa prin stapanirea politica, pentru ca sta a se surpã in totu minutulu, de aceea din mil'a Parochulu rom. cat. tinemu esercitiulu divin in biseric'a rom. cat. de aici cu destule restringeri si neajungeri. Ce se tine de monumentulu fericitulu **S. Barnuti** avemu temere ca chiaru candu aru fi intratu bani la balu, alu fi avutu sôrtea baniloru adunati pentru monumentulu **Marianu**, care publicandu-se pâna la unu locu au luat cursulu peraeloru numite in Itali'a „**Rio secco**“, pentru ca nu s'au capitalisatu, nici ca s'au radica tu monumentulu proiectatu.

Vicarulu si directorulu scolaru Ioane Marianu a adormitu in **Domnulu** acum'a suntu aprópe 20 ani, si verde verbitu, afãra de betranulu **Parochu localu Ioane Lazaru**—fatia cu schimbãrile urmate cu ómenii si cimiteriu—nimenea nu scie cu securitate mormentulu nemuritorulu barbatu, carui'a nu au aflatu cu cale chiaru cei crescuti si mai multu decãtu parentesce adjutati de densulu a-i radicã inca o cruciulitia simpla de lemn. Invidi'a unde se incuibã nu cunósce marginele datorintieloru!

De s'au instrainatu banii pentru alte scopuri, afara de cel'a menitu, atunci nu suntu respectivii in stare a se escusã si raspunde. Nu e mirare dara, ca fatia cu egoismulu nostru perdemu tóta increderea nobilulu nostru poporu contributoriu.

Redactoru respundiatoru **Zacharia Boiu**.

Se vorbesce—insa numai se vorbesce—ca se va dá comutu despre fondulu **Marianu**. Vomu vedé ce va nasce „muntele.“

Din Ungari'a compunemu diferitele sciri ce avemu in urmatórele: Se vorbesce, ca in curendu aru avé a se face mari stramutari in personalulu comitiloru supremi; pentru noi mai interesanta aru fi restituirea d. **Iosifu Manu** in **Marmati'a** si denumirea d. **Gergiu Pop'a** in **Aradu**. — „**Concordi'a**“ ne spune, ca d. **Cimponeriu** a depusu censur'a de advocatu, — o scire forte imbucuratóre, carea in sa de alta parte se turbura prin mórtea advocatulu **Ioann Popovicu** din **Aradu**. —

In **Pest'a** s'a formatu o societate noua de asecuranta, carea alese presiedinte pre contele **Gergiu Adrasy**, ear Vice-presied. pre d. **Emmanuilu Gozsdu**.

Pecandu incheiamu ur. acest'a, ne sosti scirea, ca s'au denumitu:

1. **Comitele Supremu** alu **Aradului** **d. Teodoru Serbu** de **Septemviru**;
2. **Consiliarulu aulicu** **D. Georgiu Popa** de **Comite supremu** alu **Comitatulu** **Aradu**;
3. **D. Ioann Sierbanu** de **Capitanu supremu** alu **Distric-tulu** **Chioarei**.

Principatele române unite.

De curendu ministrulu de interne, agricultura si lucrãri publice au impartitu premie pela cei ce au espusu obiecte mai distinse din horticultura si apicultura (gradinãritu si stuparitu) la espositiunea din gradin'a publica **Cismegiu**. — **Postulu** de **Vicariu** la **S. Mitropolia**, in urm'a cererei espresse a **Ecs. Sale Mitropolitulu** din **Bucuresci** s'a re'nfiintiatu. — S'au publicatu si datu in numele **Domnitorulu** mai multe premie pentru prasirea de vite frumóse; asiã pentru unu tauru de rassa curatu pamentenesca 40 galbini. (Dupa **Bucimulu**.)

Chiriarchii resariteni au mare sperantia, ca conferinti'a din **Constantinopole** a reprezentantiloru poteriloru europene voru annullã mesurile guvernulu romanescu in privinti'a monastiriloru inchinate. Se crede in comunu, ca **Principele Cuz'a** va aperã pâna la estremu dispositiunile sele.

Nr. 36—2 Concursu.

Pentru ocuparea statiunei de invetiatoriu in **Comun'a** **gr. res. Cristianu (Grossau)**, cu carea suntu impreunate urmatórele emolumente:

1. unu salariu annuale de 210 fl. v. a. din cass'a allodiale comunale;
2. optu stengeri lemne de focu pentru scóla si invetiatoriu;
3. **Cuartiru naturale** in edificiulu scólei, se deschide prin acest'a **Concursu** pâna in finea **lunei** **Octob. a. c.**

Concurentii au a-si innaintã cererile lor cu mân'a propria scrise, la subscrisulu **Inspectoratu scolare**, documentandu religia si capacitatea lor, precumu si portarea de pâna acumu, deaca au mai fostu in servitiu, si cu deosebire cunóscrea tipiculu si a cantãriloru bisericesci.

Sibiul 6. Octob. 1864.

Inspectoratulu scolaru greco-reseritenu alu **Tract. Sibiulu** **I.**

I. Hanni'a, m. p.
Prot. si **Inspectoru**.

Nr. 38—1 Concursu.

Dovenindu vacanta statiunea invetiatorésca din **comun'a** **gr. or. Rip'a de josu**, care e impreunata cu unu salariu annuale de 125 fl. v. a, cortelu si lemne, se deschide **Concursu** pâna la 25 Octob. a. c.

Doritorii de a ocupã acéstã statiune invetiatorésca, au de a-si asterne, cererea sea prevediuta cu **Atestatu** de **Botediu**, despre absolvarea scóleloru, despre portarea morala si politica, precumu si **Testimoniu** de **Pedagogia** din **Institutulu** nostru diecesanu, pâna la susu scris'a di, prevedinte cu timbru, si sa se adreseze la acestu **Protopopiatu** si **Inspectoratu** distr. scolaru, spre a se poté asterne **Escellentei** **Sele** **Prea Santitulu** **Episcopu** diecesanu pentru inalt'a aprobare.

Protopopiatulu si **Inspectoratulu** greco-orientalu alu **Tractulu** **Turd'a** de **josu**.

Idicelu in **Octob. 1864**

Iosifu Brancovanu, m. p. **Protopopu**

Corespondintia. **G. B. Descrierea** dilei **Imp. din 6/18 Aug.** prin **Octob. totu e cam intardiata**.—Prin publicarea abuseriloru amplotiatulu putinu ati castigã.—**B. B. B. Non est de tempore**.

Editor'a si tipariulu tipografiei diecesane.